

Силабус
навчальної дисципліни
Корекційна робота з агресивними дітьми
2020-2021 навчальний рік

Освітня програма: Біологія та здоров'я людини. Фізична реабілітація
Спеціальність: Середня освіта (Біологія та Здоров'я людини); фізична терапія, ерготерапія

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Рівень вищої освіти: I рівень

Викладач (і)	Сущинська Тетяна Сергіївна
Посилання на сайт	http://bdpu.org/faculties/fdsso/structure-fdsso/kaf-psychology/composition-kaf-psychology/cherevko/
Контактний тел.	0992039751
Е-mail викладача:	sushchinskaya.tata@ukr.net
Графік консультацій	Консультації проводяться в понеділок (13:00 - 14:00) та середу (13:00 - 14:00), місце проведення – кафедра (аудиторія 507)

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
3	16	14	60	екзамен

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: агресія; агресивна поведінка; агресивність; психокорекція

Мета та предмет курсу: Метою викладання навчальної дисципліни «Психокорекційна робота з агресивними дітьми» є надання здобувачам вищої освіти теоретичних знань з психології агресивності, формування практичних навичок та умінь профілактики та подолання агресивної поведінки, розвиток професійного мислення.

Компетентності та програмні результати навчання:

№ з/п	Програмні компетентності	Компетенції*	Результати навчання
1.	Загальні	ЗК-2. Гнучкість та	ПРН-2. Базові знання з

		креативність мислення. Набуття гнучкого мислення, готовність до творчого застосування психолого-педагогічних знань та вмінь у широкому діапазоні можливих місць роботи та у повсякденному житті.	<i>дошкільної педагогіки, методик дошкільної освіти та інших дисциплін психолого-педагогічного циклу, необхідні для реалізації освітніх програм.</i>
2.	Фахові	ФК-3.3. Здатність надавати різні види практичної психологічної допомоги, аспікувати на практиці загальні теоретико-методологічні принципи психодіагностики; підбирати методики для діагностичного обстеження дітей дошкільного віку; використовувати психокорекційні методи у процесі психокорекції; правильно сформулювати та оформити психологічний висновок;	<i>ПРН-3. Здатність до особистісно-зорієнтованого педагогічного спілкування з дітьми дошкільного віку. ПРН-7. Здатність аналізувати та оцінювати педагогічні інновації, визначати доцільність їх впровадження в освітньому процесі закладів дошкільної освіти. ПРН-13 Здатність проводити психодіагностичне обстеження; володіти методами, специфікою психолого-педагогічної діагностики. ПРН-14.Здатність розрізняти специфіку використання різних психокорекційних методів у процесі психокорекції; організувати і здійснювати корекцію пізнавальної та емоційно-особистісної сфер людини у різні вікові періоди.</i>
3.	Фахові	ФК-7.Професійна відповідальність. Нести відповідальність за життя, здоров'я, долю дитини, забезпечення її щасливого дитинства. Приймати професійні рішення щодо соціалізації та розвитку з урахуванням природного потенціалу дітей, прогнозуючи їх наслідки для майбутнього.	<i>ПРН-9. Здатність аналізувати дитинство як гуманітарне, соціокультурне та психологопедагогічне явище. ПРН-10. Здатність отримувати, аналізувати інформацію про індивідуальний розвиток дитини та визначати зміст, етапи індивідуально-диференційованого, особистісно-зорієнтованого підходу в освітньому процесі. ПРН-11. Здатність</i>

			<i>забезпечувати охорону життя та здоров'я дитини, захист її інтересів та прав.</i>
--	--	--	---

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Теорія агресивності.

Тема 1. Вступ до психології агресивності.

Поняття про агресію, агресивність та агресивну поведінку. Компоненти агресивної поведінки. Типологія агресивної поведінки. Фактори формування агресивної поведінки. Регуляція агресивної поведінки. Психологічні особливості прояву агресії.

Тема 2. Передумови та причини виникнення агресії.

Формування агресивної поведінки. Детермінанти прояву агресії. Основні теорії агресивності. Теорія потягів. Теорія фрустрації. Теорія соціального наочіння. Мотиваційна теорія. Позитивні, негативні та амбівалентні функції агресії. Чинники агресії. Психотравма як причина агресії. Соціально-психологічні передумови агресивності. Механізми соціального наочіння. Паталогічні форми агресивної поведінки. Причини агресії в сфері освіти. Агресія педагогів. Агресія учнів по відношенню до вчителів

Змістовий модуль 2. Вікові та гендерні особливості агресії.

Тема 3. Вікові особливості агресії.

Агресія у немовляти. Агресія в ранньому віці. Агресія в дошкільному віці. Агресія молодшого школяра. Агресія у підлітків. Індивідуальні варіанти дитячої агресії. Імпульсивно-демонстративний варіант. Нормативно-інструментальний. Цілеспрямовано-ворожий. Робота педагогів з дітьми, що мають різні види агресії (захисна, деструктивна, демонстративна, компенсаторна, нігілістична). Агресія при дезонтогенезі. Особливості та причини виникнення агресії при дезонтогенезі. Агресія як прояв потягу (потреба завдати болю). Агресія як форма захисту. Агресія як примітивний засіб взаємодії з оточенням. Агресія як інтуїтивний метод розрядження напруги.

Тема 4. Гендерні відмінності в агресивній поведінці.

Віково-статеві особливості агресивності. Гендер і агресія: чоловіки і жінки як агресори. Гендер і агресія: чоловіки і жінки як об'єкти агресії. Першопричина гендерних відмінностей в агресії: генетична та соціальна теорії. Віково-статеві особливості вандалізму. Організації профілактичної роботи з дітьми та підлітками, схильними до агресії. Профілактика саморуйнівної поведінки у дітей і підлітків в досвіді роботи телефону довіри. Досвід підвищення кваліфікації персоналу дитячих будинків, що працюють з дітьми і підлітками, схильними до агресивної поведінки. Активні методи роботи з агресивними дітьми і підлітками, які використовуються у різних типах спеціалізованих установ. Профілактика агресії в дитячих установах.

Змістовий модуль 3. Роль родини та педагогів в появі агресивності у дітей

Тема 5. Роль сім'ї у формуванні моделі агресивної поведінки дітей

Умови засвоєння агресивної поведінки. Фактори, що сприяють становленню дитячої агресивності в сім'ї. Становлення агресивної поведінки в родині. Біологічні теорії агресивної поведінки людини. Роль спадкового чинника у формуванні агресивної поведінки людини. Аномалії, викликані статевими хромосомами. Гормони та агресивна поведінка. Сімейна терапія дітей та підлітків, схильних до агресії. Негативні фактори сімейного виховання. Особливості родин агресивних дітей. Технологія сімейної терапії дітей та підлітків, схильних до агресії.

Тема 6. Робота психолога з батьками і педагогами

Фактори виховання і стилю спілкування дорослих, які сприяють агресивній поведінці дітей. Конфліктна взаємодія дорослих і дітей як основа агресивної поведінки. Прийоми ефективного конструктивної взаємодії з агресивними дітьми. Оволодіння мовою «Я-висловлювання» («Я-повідомлення»).

Розвиток навичок активного слухання». Позитивні наміри дитини у фокусі уваги дорослих. Прийоми саморегуляції емоційного стану. Встановлення «меж дозволеного».

Змістовий модуль 4. Методи вивчення агресії.

Тема 7. Діагностичні критерії агресивності.

Характерологічні особливості агресивних дітей. Діагностичні критерії агресивності для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. Діагностичні критерії агресивності для дітей середнього шкільного віку і підлітків. Методи діагностики агресивності. Дослідження агресії методом спостереження. Технологія проведення структурованого спостереження. Можливості лабораторного експерименту у вивченні агресії. Дослідження проявів агресії і насильства за допомогою методу опитування. Характеристика проєктивних методик призначених для дослідження агресії.

Тема 8. Діагностичні методики агресивності.

Експрес-діагностика агресивних станів дітей і підлітків. Опитувальники Опитувальник (Опитувальник Баса-Дарки «Ауто - і гетероагресія». Методика А. Ассингера «Діагностика схильності до агресивної поведінки». Методика «Конфліктна особистість». Методика «Особистісна агресивність і конфліктність» (Ільїн, Ковальов). Діагностика ворожості за шкалою Кука—Медлей. Самооцінка рівня агресивності і латентного екстремізму). Проєктивні методики (Тест руки Вагнера "Hand Test", "ДДЛ", "Неіснуюча тварина", "Кактус"). Опитувальник діагностики насильства і булінга в школі. Анкети для батьків.

Змістовий модуль 5. Психологічна корекція агресивної поведінки дітей

Тема 9. Особливості індивідуальної психокорекції агресивності.

Напрямки психокорекції агресивних форм поведінки. Організація індивідуальної психокорекційної роботи: принципи, алгоритм. Етапи раціональної психокорекції АП. Усвідомлення неконструктивності агресивної поведінки. Формування нових стереотипів поведінки. Стимування наростання агресії. Застосування малюнкових технік. Ігрова терапія агресивності.

Тема 10. Психокорекція агресії дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Екстрене втручання при агресивних проявах.

Основні напрямки корекційної роботи. Принципи корекційної роботи. Корекційна робота, спрямована на навчання дитини прийнятним способом вираження гніву, а також на усвідомлення негативної ситуації в цілому. Психологічні методи, прийоми, вправи, спрямовані на навчання дітей навичкам контролю та управління власним гнівом (навички саморегуляції). Корекційна робота, спрямована на навчання дитини конструктивних поведінкових реакцій у проблемній ситуації. Відпрацювання навичок конструктивної поведінки через рольову гру. Ігри, спрямовані на формування позитивних навичок спілкування, конструктивних елементів поведінки. Формування усвідомлення свого внутрішнього світу, а також почуттів інших людей, розвиток емпатії. Розвиток позитивної самооцінки. Особливості екстреного втручання, спрямованого на зменшення або уникнення агресивної поведінки в конфліктних ситуаціях. Правила екстреного втручання в конфліктній ситуації.

Змістовий модуль 6. Психокорекція міжособистісних відносин.

Тема 11. Формування доброзичливого ставлення у дошкільників та молодших школярів.

Особливості дітей з проблемними формами ставлення до однолітків. Психолого-педагогічні принципи виховання міжособистісних взаємин дітей дошкільного віку. Логіка побудови корекційно-розвивальної програми, спрямованої на формування доброзичливих взаємин у дошкільників. Ігри, спрямовані на невербальну взаємодію між дітьми. Їх роль у формуванні конструктивних взаємин між дітьми. Формування здатності дітей звертати увагу на інших однолітків. Ігри та вправи. Ігри та вправи, які формують здатність дітей підпорядковувати власну поведінку з поведінкою інших дітей. Ігри, спрямовані на переживання спільних емоцій. Ігри, які спонукають дітей проявляти взаємодопомогу, виявляти доброзичливе ставлення один до одного. Особливості корекції сфери міжособистісних відносин молодших школярів. Групова гра як найбільш адекватна форма корекції міжособистісних відносин дітей молодшого шкільного віку.

Тема 12. Корекція сфери міжособистісних взаємин підлітків та юнаків. Робота з лідерським потенціалом в групі. Роль психолога у подоланні конфліктних ситуацій. Вправи та ігри, спрямовані на розвиток навичок ефективного спілкування та взаємодії між підлітками та юнаками. Вправи-ігри, спрямовані на згуртованість групи. Великі ігри, спрямовані на розвиток навичок

групової та міжособистісної взаємодії. Особливості розвитку навичок міжстатевої взаємодії у підлітків. Вправи на розвиток статево рольової ідентичності, уявлень про взаємини з протилежною статтю.

Методи навчання:

Словесно-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладання, частково-пошуковий або евристичний, дослідницький метод

Освітній процес відбувається за змішаним навчанням та (або) з використанням технологій дистанційного навчання на базі освітніх дистанційних платформ та сервісів, для яких можна використовувати Moodle, Zoom, Padlet.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): Курс передбачає обов'язкове відвідування лекції та семінарських занять або їх відпрацювання у формі співбесіди. Завдання для самостійної роботи є обов'язковими для виконання. Вони може бути як у складі групи, так і індивідуальними.

Усі учасники освітнього процесу мають дотримуватися академічної доброчесності. Плагіат у виконаних роботах не допускається. Будь-який запозичений матеріал має супроводжуватися посиланням на першоджерело.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: презентації, ноутбук, відеофільми

Система оцінювання та вимоги: поточний та семестровий контроль за умов змішаного навчання та (або) з використанням технологій дистанційного навчання може проводитися на базі освітніх дистанційних платформ та сервісів, для яких можна використовувати Moodle, Zoom.

Засобами оцінювання є стандартизовані тести; командні проекти; аналітичні звіти; есе, реферати; презентації.

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Долгова А. Г. Агрессия у детей младшего школьного возраста. Диагностика и коррекция. М.: Генезис, 2009. 216 с. (Психологическая работа с детьми).
2. Агрессия и психическое здоровье / Под ред. академика РАМН Т. Б. Дмитриевой и профессора Б.В.Шостаковича. СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2002.464 с.
3. Коповой, А.С. Агрессивное поведение подростков [Текст] : Монография. Саратов : «Слово», 2005. 109с
4. Ильин Е. П. Психология агрессивного поведения. СПб.: Питер, 2014. 368 с.: ил.
5. Ковалева, И. В. Профилактика агрессивного поведения у детей раннего возраста. Коррекционная программа. 2-е изд. М.: Айрис-пресс, 2008. 48 с. (Дошкольное воспитание и развитие).

6. Можгинский Ю.Б. Агрессивность детей и подростков Распознавание, лечение, профилактика.
7. Ю.М. Антонян, И.В. Горшков, Р.М. Зулкарнеев. Проблемы внутрисемейной агрессии. 1999, 2000

Додаткові

8. Лютова Е.К., Моница Г.Б. Тренинг эффективного взаимодействия с детьми. СПб.: Речь, 2003. 190 с.
9. Майерс Д. Социальная психология / Пер. с англ. СПб.: Питер, 1998. С.483-531.
10. Мельникова М. Граница тела и агрессивность: исследование детей 6-7 лет. Ижевск: Удмуртский ун-т, 2003. 126 с.
11. Паренс Г. Агрессия наших детей. М.: Форум, 1997. 160 с.
12. Психология человеческой агрессивности: Хрестоматия / Сост. К.В. Сельченко. Минск: Харвест, 1999. 656 с.
13. Реан А.А. Агрессия и агрессивность личности. СПб, 1995. С.303-347.
14. Фурманов И.А. Детская агрессивность: психодиагностика и коррекция. - Минск: Ильин В.П., 1996. - 192 с.
15. Чижова С.Ю., Калинина О.В. Детская агрессивность. Ярославль: Академия развития, 2001.